

Rådet for dyreetikk

Oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet

Rådet for dyreetikk

Cecilie M. Mejdell, leder av sekretariatet

Veterinærinstituttet

Postboks 64

1431 Ås

Tlf.: 917 02 855

e-post: cecilie.mejdell@vetinst.no

Hjemmeside: <http://www.radetfordyreetikk.no>

Facebook: <https://www.facebook.com/radetfordyreetikk/>

Til

Landbruks- og matdepartementet

Klima- og miljødepartementet

Ås, 24.10.2024

Høring om ny lov om utøvelse av jakt, fangst og felling av vilt mv.

Rådet for dyreetikk takker for invitasjonen til å avgi hørings svar i forbindelse med forslag til ny viltlov: lov om utøvelse av jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven). Rådet for dyreetikk er et bredt sammensatt, uavhengig, rådgivende organ som er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet. Rådets mandat innbefatter å vurdere prinsipielle etiske sider ved alle typer dyrehold og forholdet til viltlevende dyr, gi råd om regelverk og bidra til en løpende debatt om dyreetiske spørsmål i samfunnet. Hele mandatet og informasjon om medlemmer mv. finnes her: <https://www.radetfordyreetikk.no/om-oss/>

Dessverre lyktes det ikke å få konsensus om hørings svaret fra Rådet for dyreetikk. Representanten (og vararepresentanten) for næringsmessig dyrehold – landdyr har tatt dissens på noen punkter og vil levere dette i en egen innsendelse.

Flertallet i Rådet for dyreetikk vil først få knytte noen kommentarer til begrepsbruk og diskutere overordnede etiske betraktninger knyttet til høringsnotatet. Dette flertallet består av: en fagetisk representant, to representanter fra forskningsmiljøene (både på landdyr og fisk), en representant for næringsmessig dyrehold – akvatiske dyr, en representant for dyrevernorganisasjonene, samt rådets leder.

Lovens formål (§1):

Loven har til formål å sikre en bærekraftig forvaltning av viltet, slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares og at dyrevelferden ivaretas. Viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven. Innenfor denne ramme kan

viltressursene høstes gjennom utøvelse av jakt og fangst, og reguleres gjennom felling og annen håndtering av vilt.

Rådet for dyreetikk vil understreke at hva som er en “bærekraftig forvaltning av viltet” må forstås i lys av dagens økologiske situasjon som for mange viltarters del er sterkt preget av menneskeskapt miljøendringer og marginalisering av mange viltlevende dyrearter. På globalt nivå er det beregnet at ville pattedyr i vår tid kun utgjør 4% av alle landpattedyr, målt etter biomasse, mens mennesker og huspattedyr utgjør henholdsvis 36% (mennesker) og 60% (husdyr) (Bar-On et al., 2018). Dette er en tydelig indikasjon på at ville dyr og deres habitater generelt behøver beskyttelse. Som de siterte tallene viser, handler biologisk mangfold i denne sammenhengen ikke bare om “artsrikdom”, men også om omfanget av forekomsten av dyr og dyrebestander. Dette understøttes også av “Living planet report” utarbeidet av World Wildlife Fund hvor det anslås at dyrebestandene de monitorerer i gjennomsnitt har gått ned med 73% globalt siden 1970 (WWF 2024). Vi er vant med å se på Norge som et land med mye uberørt natur, og vi har tradisjon for å bruke utmark aktivt til bl.a. beite, jakt og fiske, men også hos oss er kun en brøkdel av villmarka intakt.

Begrepsbruk

Begrepsbruken i høringsnotatet berører noen viktige dyreetiske problemstillinger som Rådet for dyreetikk er opptatt av. Det benyttes flere eufemismer i omtalen av dyr. Eksempler på dette er “høsting”, “felling” og “uttak” av dyr. Ville dyr omtales også gjennomgående som “vilt” eller “viltet”, som i bokmålsordboka er definert som dyr som en driver jakt eller fangst på, og som en “ressurs”. Forslaget til nytt navn på loven - “Viltressursloven” bidrar til å understreke synet på ville dyr som en ressurs. Slike eufemismer er ganske godt innarbeidet i språket vårt når vi omtaler dyr, og det gjelder derfor ikke utelukkende for jakt og fangst. Likevel er det grunn til å stille spørsmål ved om denne begrepsbruken er hensiktsmessig. Omtale av vilt kun som en ressurs kan sies å ta oppmerksomheten bort fra at det dreier seg om dyr og dyreindivider. Det samme gjør “høsting” og “uttak”. Dyr beskrives som en ressurs vi høster av på linje med bær og sopp. Men det er selvsagt viktige etiske forskjeller mellom dyr og planter. De ville dyrene vi jakter på og tar livet av er levende vesener med bevissthet og intensjoner, og evne til å sanse, føle og erfare verden rundt seg. Rådet for dyreetikk mener at «Lov om forvaltning av viltlevende dyr (viltloven)» kan være et alternativt navn.

Språket reflekterer vårt forhold til dyrene. Når ville dyr gjennomgående omtales som en ressurs vi høster eller gjør uttak av, kan det påvirke våre holdninger til disse dyrene. Selv om mennesker tradisjonelt har utnyttet dyr til mange ulike formål, og fremdeles gjør det, er det en økende anerkjennelse av at dyr har egenverdi og krav på etisk forsvarlig behandling. Lov om dyrevelferd understreker nettopp dette i §1 “Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr” og i §3 “Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.”

Man kan stille spørsmål ved om omtalen av dyr som ressurser vi høster eller gjør uttak av, fremmer god dyrevelferd og respekt for dyr slik dyrevelferdsloven vektlegger. Selve begrepsbruken indikerer at ville dyr som jaktes på eller fangstes betraktes som ting, som vi kan gjøre som vi vil med, i tråd med den nytteverdi vi kan ha av dette, snarere enn som levende vesener som vi mennesker har moralske forpliktelser ovenfor.

Høringsnotatet omtaler “egenverdi” tre ganger, hvorav den ene omtalen er et sitat fra Lov om dyrevelferd. De andre to omtalene er i forbindelse med bruk av skuddpremie (s. 51 og 193). Poenget som fremheves begge stedene er: “Hensynet til dyrevelferd og dyrs egenverdi står ofte mot hensynet til effektivt uttak av vilt som gjør skade.” Dette underbygger at “Bruk av skuddpremie er et tema med sterke kryssende interesser.” Dette er riktig nok, men det fremstår som underlig at dyrs egenverdi kun omtales direkte i denne sammenhengen, og ikke i sammenheng med alle andre jaktmoralske dilemmaer, hvor dyrs egenverdi gjennomgående er et meget relevant moment. “Etikk” eller “etisk” er overhodet ikke nevnt i høringsnotatet. Dette er i seg selv urovekkende, all den tid jakt og fangst av ville dyr reiser mange og viktige etiske problemstillinger. “Moral” er kun nevnt to ganger, på samme side, i forbindelse med omtale av “jegermoral” (s. 79), og det dreier seg da om henvisning til stortingsproposisjonen hvor lovendringer ble foreslått i stortingssesjonen 2012-13. Utover dette sies det ingenting om jegermoral, til tross for at det ifølge henvisningen er sentralt at jegere har en “høy jegermoral”. Jegermoralen knyttes i høringsnotatet til §19 i den gjeldende Viltloven, “human jakt”. Her heter det at “Jakt og fangst skal utøves på slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser ...” Med dyrevelferdsloven ble ordet «lide» i sammensetningen «ikkje lida i utrensmål» (i dyrevernavloven fra 1974) erstattet med «påkjenninger og belastninger». «Påkjenninger og belastninger» favner videre enn lidelse, og er gjengitt fem ganger i høringsnotatet. I den forbindelsen er det verd å merke seg at selv om “lidelse” er brukt som begrep i høringsnotatet, er “smerte” og “føleevne” (engelsk: «sentience») ikke brukt i teksten. Dette er relevante termer når det er snakk om å avlive dyr ved jakt eller fangst. Begreper som “dyrevelferd”, og “dyrevelferdsmessig forsvarlig” forekommer noen steder, men det er stort sett med henvisning til Lov om dyrevelferd. “Dyrevelferdshensyn” brukes noen få steder, og gir et signal om at hensyn til dyr og dyrs velferd er tillagt noe vekt.

Rådet for dyreetikk mener at det er en svakhet ved høringsnotatet at det brukes så lite og fattig etisk vokabular i diskusjonen av jakt, fangst og felling av ville dyr. Med tanke på at disse aktivitetene har betydelige etiske slagsider, ikke bare knyttet til skadeskyting, men også jakt, fangst og avlaving av dyr som sådan, burde høringsnotatet i større grad brukt etiske begreper som signaliserer at hensynet til dyr og dyrs velferd tillegges en vekt.

I den gjeldende Viltloven brukes begrepet “human jakt”. Departementene foreslår å omformulere dette i den nye loven til «forsvarlig jakt- og fangstutøvelse». Tilsvarende foreslås det også å fjerne en formulering i Viltlovens § 26 om “plikt til å melde fra om såret og skadet vilt og om avlaving av vilt av humanitære grunner...” (s. 93 i høringsnotatet). I sammenheng med jakt og fangst er begrepene “human jakt” og “humanitære grunner” dels selvmotsigende begreper, all den tid de har sitt opphav i medmenneskelig (“human”, “humanitær”) atferd mennesker imellom, mens de moralske aspektene ved jakt og fangst i denne sammenhengen angår hensyntaken til dyr, ikke mennesker. Satt på spissen ville folk flest funnet “human jakt” prinsipielt forkastelig om det var mennesker som ble jaktet på, mens dyr som jaktes på uansett ikke behandles “humant” om målestokken er hvordan vi normalt tenker at mennesker bør behandles. Til tross for disse begrepsmessige svakhetene, signaliserer begrepene “human jakt” og å hensynta dyr “av humanitære grunner” i dagens lovtekst at dyrenes ve og vel er et viktig hensyn under jakt og fangst. Det aspektet fanges ikke like tydelig opp av formuleringen som foreslås å erstatte henvisningen til “human jakt” i den nye lovteksten, «forsvarlig jakt- og fangstutøvelse». Hva forsvarlig utøvelse av jakt og fangst består i, er ikke selvforklarende, og det er åpent i hvilken grad hensynet til dyrets ve og vel vil spille inn i den forsvarlighetsvurderingen som skal gjøres. Rådet for dyreetikk anser derfor at den

foreslåtte endringen innebærer en klar svekkelse av dyrs beskyttelse i lovverket. Rådet mener at «etisk og dyrevelferdsmessig forsvarlig» kan være en alternativ formulering.

Formål med jakt og fangst

Jakt, fangst og felling av ville dyr har lange tradisjoner i Norge. Det har vært viktig for menneskers overlevelse gjennom generasjoner. Denne utnyttningen av dyr til menneskelige formål reiser imidlertid noen viktige etiske spørsmål. Er det etisk riktig å bedrive jakt, fangst og felling av ville dyr i naturen? Hvordan kan disse aktivitetene bedrives på en etisk og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte?

Det er sjelden det første spørsmålet reises. Kanskje skyldes det at man tar for gitt at jakt, fangst og felling av ville dyr er etisk akseptabelt. Begrunnelsen for det vil antagelig være at jegerkulturen har lange tradisjoner her til lands. Tradisjoner kan utvilsomt ha etisk betydning. Men at noe har vært viktig for menneskets overlevelse gjennom generasjoner, betyr ikke automatisk at det er noe vi bør fortsette med. Vi må til enhver tid stille spørsmål ved om de tradisjonene og praksisene vi har, kan forsvares fra en etisk synsvinkel. Utviklingen i samfunnet er avhengig av det. Diskusjon om etikk er særlig viktig når det gjelder jakt og fangst, fordi det tross alt handler om å ta livet av dyr. Å frarøve ville dyr livet trenger en etisk rettferdigjørelse.

I den forbindelse er det relevant å ta opp spørsmålet om hva som er formålet med jakt, fangst og felling av ville dyr. Dette kan ha betydning for om slik jakt, fangst og felling av dyr er etisk akseptabelt eller rettferdiggjort. Høringsnotatet problematiserer etter rådets syn overraskende lite de ulike formålene for å gå på jakt. Det sies litt i 3.1 og 3.2, men det mangler fullstendig en etisk bevissthet rundt de ulike grunnene til å gå på jakt. Rådet for dyreetikk publiserte i 2007 en uttalelse om jakt og viltforvaltning ([Uttalelse om jakt og viltforvaltning - Rådet for dyreetikk \(radetfordyreetikk.no\)](#)) hvor ulike formål med jakt blir diskutert. Der ble “ressursutnyttelse”, “bestandsregulering”, og “rekreasjon” nevnt som aktuelle grunner til å drive jakt. Disse gjengis her kort:

Ressursutnyttelse. Tradisjonelt har matauk vært et sentralt formål med jakt. Mennesker gikk på jakt for å skaffe nødvendig mat på bordet. Dette motivet gjelder i noen grad fortsatt, særlig med tanke på hjortevilt. Selv om noen jaktformer, som rypejakt, neppe gir et rimelig kjøttutbytte, gir det mange glede å skaffe sin egen mat. Skepsis til industrielt husdyrhold er dessuten økende i befolkningen, som gjør at noen vurderer jakt som etisk bedre enn å kjøpe kjøtt i butikken. Skinn og pels fra vilt har også historisk vært viktige ressurser, men jakt på pelsdyr for pelsens skyld er blitt mindre vanlig i Norge. Jaktretten tilhører grunneieren, og utleie av jaktrett kan være økonomisk betydningsfullt.

Bestandsregulering. Mennesker regulerer viltbestander for å opprettholde balanse i naturen, ofte som følge av tidligere forstyrrelser. Hjorteviltbestander har av ulike årsaker økt, noe som på den ene siden gir økte kjøttressurser og på den annen side utfordringer som skade på skog og hagebruk og trafikkulykker. Det kan argumenteres for at jakt er nødvendig for å kontrollere bestandene av blant annet elg og hjort. Introduserte arter som mink har hatt negative konsekvenser, og jakt brukes for å begrense skadeomfanget. Jakt på rovdyr som rødrev forsvares for å beskytte andre arter. Bekjempelse av skadedyr som rotter anses som nødvendig for helse og matsikkerhet. Andre arter, som rype, trenger derimot ikke jakt for å reguleres. Rypejakt drives derfor av andre grunner, som rekreasjon.

Rekreasjon. Jakt er en populær fritidsaktivitet for mange i Norge, men motivene har endret seg over tid. Naturopplevelser er i dag den viktigste drivkraften for jegere, mens ressurs- og mataukperspektivet har fått mindre betydning. Jakt gir fysisk aktivitet, kameratskap og et avbrekk fra hverdagen. Kostnadene forbundet med jakt overstiger imidlertid ofte verdien av kjøttutbyttet, noe som gjør det vanskelig å forsvare et rent ressursmotiv. På den annen side kan jakt bidra til lokal verdiskaping gjennom utleie av jaktterreng, hytter og salg av forsyninger. For mange gir jakten en følelse av tilknytning til naturen og en bevissthet om sammenhengen mellom liv og død.

Alle disse tre formålene med jakt er fortsatt aktuelle i dag, hvorav de to sistnevnte formålene er mest toneangivende. Det er grunn til å spørre seg om disse formålene gir et etisk akseptabelt grunnlag for å drive jakt i Norge i dag. Jakt som rekreasjon kommer etisk sett dårligere ut enn jakt for å regulere bestanden av enkelte ville dyrearter. Det kan begrunnes med at jakt som rekreasjon ikke er nødvendig, mens jakt er nødvendig for å regulere noen ville dyrebestander. Vi mennesker bruker imidlertid dyr til mange forskjellige formål som ikke anses som nødvendige. Derfor kan det være problematisk å krevne at jakt skal være nødvendig for at det er etisk rettferdiggjort. Fra en etisk synsvinkel kommer vi likevel ikke helt unna en vurdering av formålene med jakt. Å gå på jakt og skyte dyr kun fordi det er spennende og oppleves meningsfullt, er ikke en etisk akseptabel grunn på linje med jakt for nødvendig bestandsregulering. Konsekvensene av jakten på dyrene, f.eks. risiko for lidelse ved skadeskyting, har også etisk betydning.

Rådet for dyreetikk savner en mer grunnleggende etisk refleksjon rundt disse ulike formålene med jakt i høringsnotatet. Når det nå foreslås en ny viltlov som skal regulere jakt, fangst og felling av ville dyr, er det en egnet anledning til å vurdere relevante dyreetiske sider ved jakttradisjonene i Norge. Et høringsnotat til ny lov burde reflektere grundigere over hvorfor vi mennesker går på jakt, og hvilke formål som lar seg etisk forsvare.

Krysshenvisninger til dyrevelferdsloven

Jakt og fangst er aktiviteter som innebærer at man tar livet av enkeltindivider, som har bevissthet og evne til å oppleve positive og negative emosjoner som frykt og smerte på en måte som neppe er vesensforskjellig fra mennesker. Rådet for dyreetikk mener derfor at det er svært viktig med en krysshenvisning til dyrevelferdsloven, slik det er gjort i formålsparagrafen (§1). Forskrifter som gis under viltressursloven bør også hjemles i dyrevelferdsloven, der det er relevant.

Dyrs bevissthet og føleevne

Rådet for dyreetikk vil påpeke at det ikke nevnes i loven at viltartene den dekker er bevisste vesener med føleevne, herunder evnen til å oppleve smerte og lide, og med kognitive evner. Erkjennelse av og oppmerksomhet rundt dette er avgjørende viktig for å kunne ivareta dyrevelferden til vilt. Bevissthet regnes som en nødvendig forutsetning for å oppleve negative så vel som positive emosjoner. I 2012 ble en gruppe vitenskapsfolk på en konferanse i Storbritannia enige om en erklæring om dyrs bevissthet som har blitt kjent som «The Cambridge Declaration on Consciousness» (Low 2012). I erklæringen omtales bevissthet som noe som er knyttet til følelser (eller nærmere bestemt «affektive tilstander») og evnen til å ha en atferd som er forsettlig eller med andre ord styrt av intensjoner. Tidligere i år kom det en ny erklæring om dyrs bevissthet, som går under navnet «The New York Declaration on Animal Consciousness» (Andrew et al. 2024). Her var noen av de sentrale initiativtakerne filosofer, men også mange naturvitere har sluttet seg til erklæringen. I New York-erklæringen vinkles bevissthet som «bevisst

erfaring». I New York-erklæringen omtales koblingen mellom dyrs bevissthet og hensyn til dyrevelferd eksplisitt i punkt 3: «Third, when there is a realistic possibility of conscious experience in an animal, it is irresponsible to ignore that possibility in decisions affecting that animal. We should consider welfare risks and use the evidence to inform our responses to these risks». Disse to erklæringene uttrykker en konsensus blant eksperter på dyrs nevrologi, og blant noen sentrale filosofer og naturvitere. Det hevet over enhver rimelig tvil at pattedyr og fugler som etter loven kan jaktes og fangstes, har bevisste erfaringer og føleevne.

Yngletidsfredning

Yngletidsfredningen er et viktig prinsipp i viltforvaltningen, som Rådet for dyreetikk støtter. Yngletidsfredningen bidrar til å unngå at hunndyr med unger drepes så lenge ungene er helt avhengig av henne for overlevelse. Dør mora, vil ungene sulte i hjel. Se bl.a. uttalelse (2023): [Uttalelse om skadedyr - Rådet for dyreetikk \(radetfordyreetikk.no\)](#). Rådet vil be om at regelverket som fastsetter jakttider for jaktbare arter gjennomgås med dette i tankene, da det har kommet fram at fredningsperioden for bl.a. rødrev er for kort, og at jakttiden for bever kan omfatte yngletiden iallfall i deler av landet. Rådet er også skeptisk til at enkelte arter er helt unntatt yngletidsfredning, slik som villmink. Selv om dette er en art med stort skadepotensial, har den tross alt funnet en nisje i Norge og overlevd i denne gjennom svært mange tiår, etter at de første individene rømte fra pelsdyrfarmer. Det har ikke lyktes å utrydde den. Villmink bør i dag anses å være en del av norsk natur, og fortrinnsvis beskattes før, ikke under yngletiden. Når det gjelder villsvin, der myndighetene har vedtatt et formål om utryddelse, er det likevel tatt dyrevelferdsmessig hensyn idet purke som går med unger ikke skal skytes. Rådet for dyreetikk er innforstått med at det vanskelig kan tas slike hensyn for de skadevoldende artene som yngler det meste av året, som smågnagere. Men her er det interessant med nye dyrevennlige bekjempelsesmetoder, som rottebekjempelse i New York gjennom åte som reduserer fertiliteten ([New York to trial birth-control pills to reduce its rat problem | US News | Sky News](#); [Menopause-causing bait is curbing rat populations in New York | New Scientist](#)).

Fredning i nasjonalparker

Rådet for dyreetikk foreslår å innføre jaktforbud i nasjonalparker. I første omgang bør det innføres totalfredning av småvilt i de største nasjonalparkene. Rådet er usikker på om hjemmel for dette i så fall må inn i viltressursloven (f.eks. i § 33). I motsetning til storvilt, som hjortedyr, der bestandskontroll i form av jakt i større grad kan være nødvendig av ulike hensyn, og der dyrene dessuten utgjør en viktig og bærekraftig kjøttressurs, klarer i hvert fall småviltet seg godt uten menneskelig innblanding. Småviltet er dessuten spesielt utsatt for skadeskyting. Større bestander av småvilt vil ha verdi for den delen av befolkningen som bruker utmark til rekreasjon uten å jakte. Der nasjonalparker omfatter privateid grunn, må bortfall av eventuelle inntekter fra jakt kompenseres.

Vårjakt

Høringsnotatet ber om innspill på forslag om å tillate vårjakt på ender i Kautokeino kommune, av hensyn til samisk tradisjon og sedvane (§ 10). Dette strider mot tankegangen om at jakt er å «høste» av naturens overskudd, siden man jakter på ender **før** yngleperioden og dermed reduserer årets ungeproduksjon. Rådet for dyreetikk mener at vårjakt i seg selv ikke er mer negativt for endenes velferd enn høstjakt, men under den uttrykkelige forutsetningen at jakten kan foregå uten å forstyrre annet vilt som er inne i forplantningstiden. Ved behov for reduksjon av dyrepopulasjoner (f.eks. villmink som gjør skade i fuglekolonier) er det fornuftig å drive bekjempelse før yngletiden, for dermed å måtte avlive færre individer.

Julefredning

Rådet for dyreetikk støtter å opprettholde julefredningen slik den er i dag (mellom jul og nyttår) og i påskedagene (§ 11). Denne fredningen har kun symbolsk verdi, men er en tradisjon som indikerer respekt for både dyr og ikke-jegere.

Jegeropplæring

God jegermoral må innebære at jakt og fangst utøves på en måte der jegeren søker å unngå unødige lidelser eller fare for unødige lidelser hos viltet, jf. forslagets § 18. Viltet skal spares for lidelser som kunne vært unngått. Lidelse som måtte oppstå, må begrenses mest mulig. Jegeropplæring, både når det gjelder holdninger og ferdigheter, er derfor viktig. Det er derfor et paradoks at det stilles lavere krav til småviltjegere enn til storviltjegere, bl.a. kreves det ingen skyteprøve for småviltjakt, selv om det ofte handler om å skyte på små dyr i bevegelse. Rådet anbefaler at det innføres et krav om praktisk opplæring og skyteprøve også for småviltjakt. Riktig avstandsbedømming er en viktig ferdighet, og vurderingen av når man ikke skal løsne skudd, er vesentlig i tillegg til gode skyteferdigheter. Rådet har tidligere uttrykt at kravet til praktisk skyteprøve må strammes inn, slik at jegeren ikke har ubegrenset med forsøk på å bestå denne ([Uttalelse om jakt og viltforvaltning - Rådet for dyreetikk \(radetfordyreetikk.no\)](#)).

Såret vilt / ettersøk

Forslagets § 19 første ledd, annet punktum sier at «et påskutt og såret vilt skal avlives på sikker måte og så snart som mulig». Rådet mener at ordlyden må skjerpes, i det «sikker» kan henspille på mye annet enn dyrevelferd. Det bør tas inn «dyrevelferdsmessig forsvarlig» i setningen: «Et påskutt og såret vilt skal avlives på dyrevelferdsmessig forsvarlig og sikker måte og så snart som mulig». Rådet mener videre at det bør være et utvetydig krav (eventuelt i forskrift som regulerer dette nærmere) at avlaving av vilt som ikke er bevisstløst når jegeren kommer til, skal avlives med et nådeskudd. For fuglevilt er alternativet et kraftig slag i hodet som gir bevissthetstap, før nakketrekk. Storviltjegeren må dermed ha et våpen som gjør dette mulig.

I en ordinær jaktsituasjon er et korrekt skudd et treff i hjerte-/lungeregionen. Hjernen er et for lite mål og hjerneskudd på langt hold gir stor risiko for skadeskyting. Siden bevisstheten sitter i hjernen, fører ikke et hjerte-/lungetreff til øyeblikkelig bevissthetstap. Bevisstløshet inntrer først når blodtrykksfall, blodtap og eventuell sammenklapping av lungene fører til oksygenmangel i hjernen.

En annen type ettersøk er ettersøk etter trafikkskadet vilt. Dette er stort sett tilfeldige uhell, som det kan være vanskelig å gardere seg mot, selv om man kjører etter forholdene. Samfunnet må bidra med forebyggende tiltak, f.eks. nedsatte fartsgrenser, viltgjerd og rydding av skog langs veikanter. Imidlertid er det påregnelig at et stort antall vilt påkjøres av tog, og mange av dyrene dør ikke momentant av sammenstøtet. Togstrekningene kan ligge langt fra vei og det kan ta tid for viltneimnda å nå fram. Rådet for dyreetikk mener at tog som trafikkerer utsatte strekninger må ha jaktvåpen om bord og personale som kan forestå en avlaving ([NSB og ansvaret for dyr som blir påkjørt - Rådet for dyreetikk \(radetfordyreetikk.no\)](#)).

Jakt- og fangstmetoder

Ulike undersøkelser om skadeskyting er oppsummert i NINA-rapport 838 fra 2012. Skadeskytingsfrekvensen for hjortevilt varierer fra 1 til 15 %, men mange av undersøkelsene er små eller beheftet med metodiske svakheter (Stokke og medarbeidere, 2012). Ved

småviltjakt er andelen trolig høyere, men her er det gjort færre undersøkelser. Dette er ikke overraskende siden det under småviltjakt ofte skytes med haglegevær på små dyr i fart/flukt. Rådet for dyreetikk er i tvil om denne jakten kan forsvares etisk. Rådet mener at som et minimum bør jegeren ha med en appporterende hund, noe som i vesentlig grad øker muligheten for å gjenfinne alvorlig skadet vilt slik at dyret kan avlives. Se også uttalelse om jakt og viltforvaltning (2007): <https://www.radetfordyreetikk.no/uttalelse-om-jakt-og-viltforvaltning/>. Rådet for dyreetikk støtter forslagene om innskjerping av regler om jakt- og fangstmetoder i § 28. Rådet mener at hijakt både er en unødvendig, og for viltet spesielt stressende jaktform, og derfor bør forbys (jf. uttalelse om jakt og viltforvaltning, 2007). Hijakt innebærer en relativt lang fase med stress for dyret som jaktes på og innebærer fare for skade både på jakthund og viltet. Når det gjelder limfeller, mener Rådet at denne metoden, som innebærer at dyret setter seg fast og gjennomgår betydelig og uakseptabelt stress i sitt forsøk på å komme løs, bør være eksplisitt forbudt også for smågnagere og krypdyr, ikke bare fugler (jf. § 22). Det kan likevel forsvares å bruke limfeller i helt spesielle situasjoner, som ombord på fly - der konsekvensene av smågnagere kan være katastrofale.

Rådet for dyreetikk fraråder å åpne opp for bruk av andre våpen enn skytevåpen med kruttladning under jakt (§ 21). Rådet går dermed inn for å beholde gjeldende ordlyd. Rådet har tidligere uttalt seg negativt til jakt med pil og bue (<https://www.radetfordyreetikk.no/jakt-med-pil-og-bue-uttalelse/>). Selv om det i løpet av disse årene har skjedd en utvikling der drepeevnen til pilene er blitt bedre, finnes så vidt Rådet er kjent med, ingen dokumentasjon på at pil og bue innebærer mindre belastninger på dyret, som kortere tid fra påskyting til tap av bevissthet, eller redusert risiko for skadeskyting. Snarere tyder undersøkelser på at det motsatte er tilfellet. Rådet viser her til en meget fyldig rapport fra Vitenskapsrådet ved Sveriges Landbruksuniversitet (SLU) «Jakt med pil och båge» fra 2021, som går gjennom faktagrunnlaget, herunder det som er sentralt for å vurdere dyrevelferd, samt historikk og situasjonen i andre land, herunder Norge: <https://publications.slu.se/?file=publ/show&id=110389> med lenke til fulltekstversjon.

Bruk av feller var tidligere en viktig del av norsk jakt- og fangsttradisjon. Effektive drepende feller kan i utgangspunktet være dyrevelferdsmessig sett bedre enn jakt med våpen. Dette fordrer at fellen treffer dyret man skal avlive med tilstrekkelig stor kraft over nakken/bakhodet. For at en drepende felle kan godkjennes mener Rådet at det må kunne dokumenteres at dyret slås bevisstløst øyeblikkelig eller innen få sekunder, og at bevisstløsheten varer inntil dyret dør av skadene ([Uttalelse om jakt og viltforvaltning - Rådet for dyreetikk \(radetfordyreetikk.no\)](#)). Dessuten må ikke dyr av andre arter kunne gå i fellen. Dette er ikke nødvendigvis lett å få til i praksis, og det blir plassering av fellen og valg av åte som kan sikre artsspesifisiteten. Hvis et lite dyr, som et ekorn, går i en drepende felle som er designet for et større dyr, som en mår, vil ekornet neppe rammes over nakken. Ekornet har større sannsynlighet for å treffes over buken, noe som medfører at det tar betydelig lengre tid før dyret dør. Dessuten ser man at større dyr, inkludert hunder og katter, kan treffes av slagbøylen over snuten eller en labb.

Skuddpremieordninger fører til økt interesse for fellefangst av små predatorer. Feller som fanger dyret levende kan være nyttig for å sikre spesifisitet (man fanger det dyret/individet man skal og kan slippe fri andre). Selv om det å være fanget utgjør en betydelig stressbelastning for et vilt dyr, ser Rådet at dette kan ha sin berettigelse i noen sammenhenger. Rådet mener at behovet for fellefangst av ulike arter bør gjennomgås, j.f. det Rådet skriver nedenfor om skuddpremieordningen, og som hovedregel ikke lenger tillates.

Rådet for dyreetikk ser ikke behovet for å tillate feller for avliving av krypdyr, som alle er fredet. Det må være tilstrekkelig med innfangning for flytting (§ 22). I situasjoner der liv og helse står i fare, vil avliving uansett være tillatt (nødverge). Rådet mener at typegodkjenning av drepende feller til smånagere må innføres, hvor man kan bygge på svensk regelverk.

Skuddpremie

Skuddpremie (§ 48). En del kommuner har i dag skuddpremieordninger på arter som regnes som skadegjørere/predatorer på småvilt. Hensikten er vanligvis å øke bestandene av jaktbart småvilt som rype og skogsfugl. Arter som det oftest utbetales skuddpremie på er rødrev, mår, mink, røyskatt, grevling, kråke, ravn, skjære og nøtteskrike. Rådet for dyreetikk mener at skuddpremieordningen bygger på et syn der artene inndeles i nytte- og skadedyr uten at hensynet til dyrenes egenverdi ivaretas. Kombinasjonen av pengepremie og det å være ansett som et skadedyr, kan føre til at forsiktighetsregler som andre jaktbare arter nyter godt av under jakt, lettere blir satt til side og respekten for dyret undergraves. Se også Rådets uttalelse om skadedyr: <https://www.radetfordyreetikk.no/uttalelse-om-skadedyr/>. Beskyttelse av truede arter krever vanligvis en gjennomtenkt plan med der det gjøres en innsats på flere områder samtidig. Det ytes dessuten en «kompensasjon» på flere tusen kroner ved felling av villsvin, både til jeger og grunneier. Rådet for dyreetikk frykter at når en art kategoriseres som skadedyr, taper den respekt (jf. dyrevelferdsloven § 3 om å fremme respekt for dyr) i befolkningen.

Vilt i fangenskap

Rådet for dyreetikk mener at forbudet mot hold av vilt i fangenskap (§ 45) er riktig, men at dette ikke må ramme midlertidig ivaretagelse av skadet/hjelpeløst vilt, med tanke på rehabilitering og gjenutsetting i naturen (<https://www.radetfordyreetikk.no/hjelpelost-vilt/>). Slik empati med dyr skal støttes opp om med informasjon og råd, ikke forbud. Rådet er grunnleggende skeptisk til oppdrett av vilt for utsetting for jaktformål (<https://www.radetfordyreetikk.no/utsetting-oppdrettete-dyr/>).

Merking av vilt

Merking av vilt reguleres i forskrift (jf. § 50). Merking kan påvirke dyr i stor grad, både i forbindelse med selve innfangningen og konsekvenser av selve merket, på kort og lang sikt. Det er derfor viktig både å raffinere metoder, begrense merking til viktige formål og ikke merke flere dyr enn nødvendig. Ved revisjon bes det tas hensyn til Rådets uttalelser om dette. 1994: [Merking av vilt - Rådet for dyreetikk \(radetfordyreetikk.no\)](#) 2018: <https://www.radetfordyreetikk.no/merking-av-ville-dyr/>

REFERANSER

Andrews, K., Birch, J., Sebo, J., og Sims, T. (2024). The New York Declaration on Animal Consciousness. Tilgjengelig på nett:

<https://sites.google.com/nyu.edu/nydeclaration/declaration>

Bar-On, Y. M., R. Phillips og R. Milo (2018), 'The biomass distribution on Earth', *Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)*, 115 (25): 6506–6511.

<https://doi.org/10.1073/pnas.1711842115>. Inkluderer “Supplementary Information Appendix” (113 s.).

Low, P. (2012). The Cambridge Declaration on Consciousness. Proceedings of the Francis Crick Memorial Conference, Churchill College, Cambridge University, July 7 2012, s. 1-2. Tilgjengelig på nett: <https://fcmconference.org/img/CambridgeDeclarationOnConsciousness.pdf>

Rådet for dyreetikk, diverse uttalelser (alle kan søkes opp på www.radetfordyreetikk.no):

Jakt med pil og bue (2001, 2011)

Jakt og viltforvaltning (2007)

Etiske aspekter ved utsett av ender for jaktformål (2017)

Høringssvar – forslag til ny viltforskrift (2019)

Jakt, fangst og fiske på dyr i hegn/steng og utsetting av oppdrettede dyr i naturen for jakt/fiske (2005)

Merking av vilt (1994)

Merking av ville dyr (2018)

Skadedyr (2023)

NSB og ansvaret for dyr som blir påkjørt (2006)

Når vilt blir påkjørt av tog (1994)

Adgangen til å ta hånd om hjelpeløst vilt (1995)

Rovdyrangrep på beitende husdyr (1995)

Husdyr på utmarksbeite og levedyktige bestander av rovdyr – er sameksistens mulig? (2002)

Rovvilt og beitende husdyr (2010)

Høringssvar – utvidet lisensfellingsperiode for ulv (2017)

Dressur av hund på rådyr i hegn (1994)

Trening av jakthund på hare i hegn (1994)

Dyreetikkonferansen 2017: Ulv, ulv! Hva slags plass har ulven i dagens Norge? (opptak ikke tilgjengelig)

Stokke S, Arnemo JM, Söderberg A, Kraabøl M. Skadeskyting av rovvilt. NINA-rapport 838, 2012. <https://www.nina.no/archive/nina/pppbasedf/rapport/2012/838.pdf>

Vitenskapsrådet ved Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), v/ Charlotte Berg m.fl. «Jakt med pil och båge» (2021) <https://publications.slu.se/?file=publ/show&id=110389> med lenke til fulltekstversjon.

WWF (2024). Living Planet Report 2024. Tilgjengelig på nett: <https://livingplanet.panda.org/en-US/>

På vegne av Rådet for dyreetikk

Knut E. Bøe, Rådets leder

Cecilie M. Mejdell

Sekretær

